

NORGES HØYESTERETT

Den 29. juni 2009 avsa Høyesterett dom i

HR-2009-01358-A, (sak nr. 2009/499), straffesak, anke over dom,

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Lasse Qvigstad)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Bruzelius**: Saken gjelder spørsmål om tap av retten til å føre motorvogn, jf. vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd jf. tapsforskriften § 2-6, og reiser spørsmål om hva som kreves for at en tollovertredelse skal rubriseres som særlig grov, jf. § 66 i tolloven av 1966.
- (2) Ved X politidistrikts siktelse av 3. juni 2008 ble A siktet for overtredelse av tolloven § 61 jf. § 66 jf. § 60 jf. § 24 jf. § 15 jf. tollforskriften punkt 4.5.1. Grunnlaget var beskrevet slik:

”Torsdag 15. mai 2008 kl. 21.30 på rv 22 Y i Z, som fører av personbil med kjennetegn -- ----, innførte han fra Sverige til Norge 1180,80 l øl, 132 l vin og 600 sigaretter.”
- (3) Det ble i siktelsen tatt forbehold om nedleggelse av påstand om inndragning og om tap av føreretten.

- (4) Det er på det rene at tollmyndighetene ved samme anledning også tok beslag i 60 liter brennevin, jf. anmeldelse 27. juni 2008 fra Fredrikstad regiontollsted til X politidistrikt. Ved en inkurie ble imidlertid denne delen av beslaget ikke tatt med i siktelsen.

- (5) Siktelsen ble sendt Aust-Agder tingrett, som 11. juli 2008 avsa dom med slik domsslutning:

”1.

A, født 13.03.1960, dømmes for overtredelse av

Tolloven § 61, jfr § 66, jfr § 60 jfr § 24 jfr § 15 jfr. tollforskriftens punkt 4.5.1 til fengsel i 16 – seksten – dager. I straffen fragår 3 – tre – dager for utholdt varetekt.

2.

Med hjemmel i strl § 35 første ledd inndras hhv. 1 180,80 liter øl, 132 liter vin og 600 stk. sigaretter.

3.

A dømmes til tap av retten til å føre motorvogn for et tidsrom av 1 – et – år og 6 – seks – måneder, jfr vegtrl. § 33 nr 1, jfr. forskrift om tap av retten til å føre motorvogn mv. § 2-6 nr. 3.”

- (6) Tingretten la til grunn at forholdet måtte rubriseres som særlig grov tollovertredelse etter tollloven § 66, ettersom det dreier seg om mer enn 80 000 kroner i unndratte avgifter.

- (7) A anket til Agder lagmannsrett. Anken, som gjaldt straffutmålingen, nærmere bestemt tapet av føreretten, ble opprinnelig nektet fremmet, men beslutningen ble omgjort og anken henvist til ankeforhandling. Ankesaken ble behandlet skriftlig, og retten avsa dom 13. januar 2009 med slik domsslutning:

”I tingrettens dom gjøres den endring i domsslutningens punkt 3 at tapsperioden settes til 1 – ett – år.”

- (8) A har anket over tapet av føreretten og straffutmålingen. Prinsipalt er det anført at lagmannsretten bygger på feil lovanvendelse når det er fastsatt tap av førerett, subsidiært at det er fastsatt en for lang tapsperiode.

- (9) *Mitt syn på saken:*

- (10) Etter vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd kan det, når en som har førerett til motorvogn ilegges straff, også fastsettes tap av føreretten for en bestemt tid eller for alltid såfremt ”hensynet til trafiksikkerheten eller allmenne hensyn ellers krever det”. I denne saken er det spørsmål om allmenne hensyn tilsier tap av føreretten som tilleggsreaksjon. Det er fastsatt nærmere regler om dette i forskrift 19. desember 2003 nr. 1660 om tap av retten til å føre motorvogn mv. (tapsforskriften) § 2-6, som lyder:

”Når retten domfeller person med førerett for straffbare handlinger, skal det vurderes tap av føreretten når dette anses påkrevet av allmenne hensyn for å beskytte samfunnet mot de skadevirkninger det kan ha om vedkommende fortsatt tillates å føre motorvogn. Det må foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering av om allmenne hensyn ut fra de konkrete forhold i saken krever fastsettelse av tap av førerett, herunder også forholdsmessigheten av det inngrep tap av førerett vil innebære. Et vilkår for fastsettelse av tap av førerett etter denne bestemmelsen er at det er klar sammenheng mellom bruken av motorvogn og den straffbare handling. For overtredelser som nevnt i punktene 1-4 nedenfor, fastsettes tapsperioden som nærmere angitt:

1. ...

3. Narkotikaforbrytelser, grov alkoholovertrjedelse og grov smugling

Dersom person med førerrett domfelles for narkotikaforbrytelser, overtrjedelse av alkoholoven § 10-1 andre eller tredje ledd eller tolloven § 66 og motorvogn var nødvendig eller praktisk transportmiddel eller skjulested ved overtrjedelsen, bør tap av førerrett fastsettes for lengre tid, eller for alltid, dersom bruken av motorvogn var fremtredende ved gjennomføringen.

4. ...”

- (11) Forsvareren har som nevnt gjort gjeldende at tapsforskriften § 2-6 ikke får anvendelse fordi overtrjedelsen ikke kan rubriseres som særlig grov tollovertredelse, jf. tolloven § 66. Jeg nevner at tolloven av 21. desember 2007 nr. 119 nå har erstattet 1966-loven. De bestemmelser jeg behandler gjenfinnes i den nye lovens § 16-2 første ledd og § 16-7.

- (12) Tolloven § 61 første ledd rammer inn- eller utførsel av en vare utenom tollvesenets kontroll i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av loven, og har en strafferamme på bøter eller fengsel inntil seks måneder eller begge deler. Paragraf 66 forhøyer strafferammen til bøter eller fengsel inntil to år, eller fengsel inntil seks år ved forsett eller grov uaktsomhet, dersom overtrjedelsen ”er særlig grov”. Annet ledd angir kriterier for vurderingen av om overtrjedelsen er særlig grov. Det skal legges vekt på om overtrjedelsen

”har stort omfang, om inn- og utførsel av varen er forbudt eller underlagt særlige vilkår, om de varer overtrjedelsen gjelder var bestemt til å omsettes av lovovertrjederen, om denne tidligere er dømt for overtrjedelse av tollovgivningen eller om det foreligger andre omstendigheter av særlig skjerpene art.”

- (13) Paragraf 66 fikk denne utformingen ved endringslov 11. april 2003 nr. 21. Strafferammen i første ledd ble da økt fra to års til seks års fengsel for overtrjedelser utført med forsett eller grov uaktsomhet. Endringen i annet ledd gikk ut på å klart angi at inn- og utførsel av varer som er forbudt eller underlagt særlige vilkår, skulle vektlegges ved vurderingen av om forholdet skal anses som særlig grovt. Det fremgår av Ot.prp. nr. 38 (2002–2003) som ligger til grunn for lovendringen, side 4, at hensikten med tilføyelsen var å ”synliggjøre at ulovlig inn- og utførsel av sprit er mer straffeskjerpene enn for eksempel overtrjedelse av meldeplikt til tollvesenet”. Det vises i proposisjonen til at det særlig er organisert smuglervirksomhet, gjerne med et internasjonalt tilsnitt, som gjorde at straffeskjerpelsen ble ansett nødvendig. På side 2 i proposisjonen heter det at Økokrim har flere saker til behandling som gjelder spritsmugling, og det tilføyes at det som regel er tale om organisert kriminalitet med internasjonale forgreninger.

- (14) Det er på det rene at domfelte har innført varer som er underlagt særlige vilkår, at dette skjedde med henblikk på omsetning og var profittmotivert. Iallfall to av de kriterier som lovteksten angir, er således til stede.

- (15) I Rt. 1990 side 676 uttaler Høyesterett på side 678 at det vil bero på en helhetsvurdering om domfeltes forhold skal henføres under tolloven § 66. Hensett til utformingen av § 66 annet ledd er jeg enig i dette. Forsvareren har vist til at det skal vektlegges om overtrjedelsen har stort omfang, og mener at Høyesterett tidligere har angitt rundt 80 000 kroner som veiledende norm for om forholdet går inn under § 66. Det er videre gjort gjeldende at denne normen nå bør settes til 100 000 kroner for å være på linje med

de beløp som benyttes for å avgjøre om en overtredelse er grov etter andre straffebestemmelser.

- (16) Det følger av lovteksten at overtredelsen må ha et ”stort omfang”. Det kan reises spørsmål om dette gjelder størrelsen på de avgiftene som søkes unndratt, eller om det viser til den totale verdien av det som smugles. I saken fra 1990 som jeg allerede har nevnt, ble det unndratte avgiftsbeløpet vektlagt, og det ble vist til at det utgjorde minst 80 000 kroner. Saken gjaldt ulovlig innførsel av datamaskinstyrt billettsystem til skitrekking. I Rt. 2007 side 1503 uttaler førstvoterende i avsnitt 8, at det beløpet som var unndratt i saken – nesten 145 000 kroner – lå ”klart over grensen for grov tollovertredelse, som er opplyst å ligge rundt 80 000 kroner”. Domfelte hadde der smuglet inn vel 2 500 liter øl og vel 25 liter brennevin.
- (17) I den foreliggende sak utgjorde de unndratte avgifter for de varene – øl, vin og sigaretter – som er nevnt i siktelsen, 69 745 kroner. Men som nevnt innledningsvis omfattet den ulovlige innførselen også 60 liter brennevin. Avgiftsunndragelsen her er beregnet til 18 215 kroner. Brennevinet ble som nevnt ved en feil ikke tatt med i siktelsen, men det dreier seg utvilsomt her om samme straffbare forhold, og jeg kan da ikke se det annerledes enn at domstolene også kan legge vekt på denne delen av avgiftsunndragelsen. De unndratte avgiftsbeløp som skal legges til grunn, er derfor nærmere 88 000 kroner.
- (18) Rubrisering av en overtredelse som særlig grov etter tolloven § 66, må bygge på en helhetsvurdering av det straffbare forholdet, hvor omfanget av avgiftsunndragelsen bare er et av flere forhold som kommer inn. En avgiftsunndragelse i størrelsen 88 000 kroner er derfor ikke annet enn et utgangspunkt for denne vurderingen.
- (19) A smuglet inn varer som er underlagt særlige vilkår og innførselen skjedde i profittøyemed. På den annen side var A alene om innførselen, og den inngår ikke i noe organisert smugleropplegg. Slik jeg ser det, står vi overfor et grensetilfelle, og jeg er under atskillig tvil kommet til at overtredelsen i dette tilfellet ikke omfattes av tolloven § 66, men av tolloven § 61 første ledd.
- (20) Tingretten fastsatte straffen til fengsel i 16 dager, som bør bli stående.
- (21) Jeg går så over til å behandle spørsmålet om A i tillegg skal idømmes tap av føreretten, jf. tapsforskriften § 2-6, som jeg tidligere har sitert. Vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd og tapsforskriften § 2-6 første til tredje punktum er utformet slik at de gir en generell hjemmel til å idømme tap av førerett ved domfellelse for straffbare handlinger når det er en kvalifisert sammenheng mellom bruken av motorvogn og den straffbare handlingen. Men reaksjonen kan bare benyttes når dette er forholdsmessig etter en skjønnsmessig helhetsvurdering av allmenne hensyn og de konkrete forhold. Jeg viser til den redegjørelse for alternativet allmenne hensyn som er gitt i Rt. 2006 side 66 avsnitt 10–16 og til konklusjonen i avsnitt 21.
- (22) Etter mitt syn følger det ikke av tapsforskriften § 2-6 at hjemmelen bare gjelder de straffbare handlinger som omfattes av fjerde punktum nummer 1-4. Fjerde punktum inneholder bare bestemmelser om tapsperiodens lengde for de overtredelsene som er regnet opp i nummer 1-4. Selv om jeg tidligere har konkludert med at den straffbare handlingen skal subsumeres under tolloven § 61 første ledd, kan det således, slik jeg

tolker vegtrafikkloven § 33 nr. 1 første ledd og tapsforskriften § 2-6, også idømmes tap av føreretten ved overtredelse av tolloven § 61.

- (23) Etter det jeg er kjent med har Høyesterett ikke tidligere behandlet spørsmålet om tap av føreretten ved overtredelse av tolloven § 61, og aktor kunne under ankeforhandlingen ikke vise til underrettspraksis hvor dette har vært tilfelle. Jeg tilføyer at ut fra det som ble opplyst, er idømmelse av føreretten heller ikke vanlig ved overtredelser som omfattes av tolloven § 66.
- (24) Jeg legger til grunn at det iallfall må være meget sjelden at det fastsettes tap av føreretten når bare tolloven § 61, og ikke § 66, er overtrådt. Når så er tilfelle må det etter mitt syn påvises særskilte grunner til å idømme tap av føreretten i denne saken. Jeg kan ikke se at så er tilfelle, og tilføyer at det foreligger særegne forhold som tilsier at A ikke bør idømmes tap av førerett.
- (25) Jeg stemmer for denne

D O M :

I tingrettens dom gjøres følgende endringer:

1. I domsslutningen punkt 1 utgår henvisningen til tolloven § 66.
2. Domsslutningen punkt 3 utgår.

(26)	Dommer Tjomsland:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(27)	Dommer Flock:	Likeså.
(28)	Dommer Endresen:	Likeså.
(29)	Justitiarius Schei:	Likeså.
- (30) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

I tingrettens dom gjøres følgende endringer:

1. I domsslutningen punkt 1 utgår henvisningen til tolloven § 66.
2. Domsslutningen punkt 3 utgår.

Riktig utskrift bekreftes: